

γειτνιαζούσαις ἡμῖν Ὀθωμανικαῖς χώραις, ἢ εἰς Ἀθήνας. Ἀλλ' ἐν τούτοις τὸ ἀποτέλεσμα ἦν ὅτι εἰς τὰς Ὀθωμανικὰς πόλεις, ἐν αὐτῇ τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ, ἠναγκάζετο ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις νὰ πέμπῃ προξενικοὺς ὑπαλλήλους, ἀγνοοῦντας τὴν γλῶσσαν τῶν κρατούντων.

Ἐκρίνα, ἐπομένως, ὅτι τὸ εὐχερέστερον καὶ πρακτικώτερον θὰ ἦν ἐν αὐτῇ τῇ Κωνσταντινουπόλει νὰ διδάσκηται ἡ ὀθωμανικὴ εἰς τοὺς ὀφείλοντας νὰ ποιῶνται χρῆσιν αὐτῆς ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, καὶ τὴν ἔγκρισιν τοῦ ὑπουργείου ζητήσας καὶ λαβὼν, ἴδρυσά ἐν τῷ καταστήματι τοῦ ἡμετέρου Προξενείου Σχολεῖον Διερμηνέων, συντάξας αὐτοῦ ὄργανισμόν, καὶ καταστήσας αὐτὸ ὑποχρεωτικὸν διὰ πάντας τοὺς ὑπαλλήλους τῶν ἡμετέρων διερμηνειῶν, καὶ διὰ τοὺς ἐπιδιώκοντας προξενικὰς θέσεις ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Διορίσας δὲ διδάσκαλον ἔμμισθον Ὀθωμανόν, ἐτέλεσα τὰ ἐγκαίρια τοῦ Σχολείου πανηγυρικῶς, παρουσίᾳ τῶν ἐπισημοτέρων Ἑλλήνων, καὶ ἀπέτεινα τοῖς μέλλουσι φοιτηταῖς κατάλληλον προσαγόρευσιν. Μετὰ ταῦτα δ' ἀνέβηκα εἰς τὸν Πρῶτον Διερμηνέα τὴν περαιτέρω διεύθυνσιν καὶ ἐπαγρύπνησιν τῆς σχολῆς, ἣτις εὐωδοῦτο ἐπὶ τινὰ χρόνον, ἀλλ', ὥς ἔπειτα ἔμαθον, μετὰ τὴν ἀναχώρησίν μου παρημελήθη παντάπασι, καὶ μέχρι τέλους περιῆλθεν εἰς πλήρη ἀχρηστίαν.

Σ χ ο λ ε ῖ α.

Πρώτιστον δὲ συμφέρον τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὸ τῆς ἐκπαιδεύσεως τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας, θεωρῶν, καὶ εἰς αὐτὸ πρεσβεύων, ὅτι πᾶσαν μέριμναν ὥφειλον καὶ πᾶσαν ἐπιμέλειαν, ἐπεσκεπτόμην τὰ ἐπισημότερα τῶν σχολείων, συνοδείᾳ τῶν διευθυνόντων αὐτά, καὶ σπανίως ἔλειπα ἀπὸ τῶν δημοσίων αὐτῶν ἐξετάσεων, ὅτε καὶ ἐπείσθην ὅτι πολλὰ ἐξ αὐτῶν οὐδαμῶς ἡλαττοῦντο τότε, ἴσως μάλιστα τινὰ καὶ προεῖχον τῶν πλείστων ἐκ τῶν ἡμετέρων. Οὕτω τῇ 22 Ἰουνίου, ἐπεσκέφθην τὴν Μεγάλην Σχολὴν τοῦ Γένους ἐπὶ τῇ διανομῇ τῶν διπλωμάτων, ἣν ἐτίμησε καὶ ὁ Πατριάρχης, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν Συνοδικῶν, Ἐπισκόπων καὶ πολλῶν Ἱερέων, ἐν οἷς μοὶ παρουσίασεν ἰδίως νέον Διάκονον, ὅστις ἦν Ἀμερικανὸς (Κρύσταλος καλούμενος), καὶ τὴν

ὀρθοδοξίαν ἀσπασθεῖς, κατετάχθη εἰς τὸν ἡμέτερον κλῆρον. Ἐνήρξατο δὲ τῆς τελετῆς ὁ Διευθυντῆς τῆς Σχολῆς δι' ἀρίστης καὶ διδακτικωτάτης ἀγορεύσεως, καί, μετὰ τῶν διπλωμάτων τὴν διανομήν, προσεφώνησεν ὁ Πατριάρχης διδασκάλους καὶ μαθητάς, καὶ εἰς τούτων ἀπήντησε διὰ λίαν εὐστόχου προσλαλιᾶς.

Καὶ εἰς ἄλλων δὲ σχολείων, ἢ δημοσίων, ἢ ἰδιωτικῶν, παρῆν τὰς ἐξετάσεις, καὶ εἰς τινας ἐξ αὐτῶν, λαβὼν τὸν λόγον, ἀπέτεινα παραινέσεις εἰς διδασκάλους καὶ μαθητάς, τοῦ δὲ Παρθεναγωγείου τοῦ Σταυροδρομείου ἡ Διευθύντρια μοὶ προσήνεγκεν ἔργα τῶν χειρῶν τῶν μαθητριῶν, ἃ εὐγνωμόνως δεχθεῖς, ἔπεμψα τῇ συζύγῳ μου.

Τῇ δὲ 29 Ἰουνίου ἐπεσκέφθην ἐν Βουγιούκδερε Σύλλογον Φιλεκπαιδευτικόν, προεδρευόμενον ὑπὸ τῆς Κας Δέλτα, καὶ κατέθηκα ὑπὲρ αὐτοῦ χρηματικὴν συνεισφοράν.

Καθ' ἣν δ' ἡμέραν ἐτελεῖτο ἡ διανομὴ τῶν διπλωμάτων εἰς τὴν Ἐμπορικὴν τῆς Πριγκήπου Σχολήν, μετέβην, ἀφ' ἑσπέρας, εἰς τὴν νῆσον μετὰ τῆς οἰκογενείας Καλλιάρχου καὶ τοῦ φίλου Στεφάνου Καραθεοδωρῆ, καί, συνδειπνήσας μετ' αὐτῶν εἰς τὸ θαυμάσιον διὰ τὴν ἐξαισίαν αὐτοῦ θέσιν ξενοδοχεῖον, οὗ ὁ ξενοδόχος ἠρνήθη νὰ λάβῃ παρ' ἐμοῦ, καθ' ὃ Πρέσβεως τῆς Ἑλλάδος, τὴν τιμὴν τοῦ δείπνου, ἐφιλοξενήθη τὴν νύκτα παρὰ τῇ Ἡγεμονίδι τῆς Σάμου, τῇ Κ^α Ἀριστάρχη· τῇ δ' ἐπαύριον, ἀνίσχοντος τοῦ ἡλίου, μετέβημεν πάντες ὁμοῦ ἐπὶ τριζύγου εἰς τὸ Μοναστήριον τῆς Ἀγίας Τριάδος, εἰς τὴν Λειτουργίαν, εἰς ἣν παρῆν καὶ ὁ Πατριάρχης, εἶτα δ' ἀνέβημεν μετὰ τῆς Αὐτοῦ Παναγιότητος εἰς τὸ Καθολικόν, καὶ ἐκεῖθεν πεζοὶ ἐπορεύθημεν εἰς τὸ Μοναστήριον τῆς Παναγίας, κτίσμα Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου, μεταποιηθὲν σήμερον εἰς σχολεῖον, ἐν ᾧ μορφοῦνται εἰς παιδείαν καὶ ἀγωγὴν οἱ εἰς τὸ ἔμπορικὸν στάδιον ἑαυτοὺς προορίζοντες Ἑλληνόπαιδες. Ἀρχομένης δὲ τῆς τελετῆς τῆς τῶν διπλωμάτων διανομῆς, ἔλαβον πρῶτος ἐγὼ τὸν λόγον, καὶ μετὰ τινας λέξεις ἀναγνωρίσεως τῆς ἱκανότητος καὶ τῶν ἀγώνων τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς, τοῦ πεπαιδευμένου Ἱερέως Βουλισμᾶ, ἐπέδωκα αὐτῷ, ὃ ἐν καιρῷ εἶχον δι' αὐτὸν ζητήσῃ καὶ λάβῃ Ἑλληνικὸν παράσημον, καὶ τοῦτο ἀρίστην αὐτῷ καὶ πᾶσι τοῖς παροῦσιν ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν.

Μετὰ τὸ πέρας δὲ τῆς σχολικῆς ταύτης ἑορτῆς, προσκληθεὶς μετέβην, μετὰ τοῦ φίλου μου Τανταλίδου, εἰς γεῦμα παρὰ τῷ ἐν Πριγκήπῳ οἰκοῦντι Ἀγίῳ Νικομηδεΐας, καὶ ἐξεπλάγην διὰ τήν, ὥς μοι ἐφάνη, ἥκιστα ἀσκητικὴν ποικιλίαν τῶν ἐδεσμάτων, ἔτι δὲ μᾶλλον ὅτε, περὶ τὸ τέλος τῆς πανδαισίας, ὁ φιλοξενώτατος καὶ περιποιητικώτατος Ἀρχιερεὺς μοι εἶπε :

— Μὲ συγχωρεῖς, παιδί μου, διὰ τὴν λιτότητα τῆς Τραπεζῆς μου. Τί νὰ σὲ κάμω ; Δὲν ἦτο νηστήσιμος ἡμέρα, διὰ νὰ ἡμπορέσω νὰ σ' εὐχαριστήσω, παραθέτων σοι ἄξιόν σου γεῦμα.

Ὁμολογῶ ὅτι, ὑπὸ τὴν ἄποψιν ταύτην, δὲν εἶχον ποτὲ ἔτι θεωρήσῃ τὴν νηστείαν. Τοιαύτη δ' ἐστὶν ἐφικτὴ κυρίως περὶ τὴν ἰχθυοπληθῆ καὶ ὀστρακοβριθῆ Προποντίδα. Παρὰ τοῦ Τανταλίδου δ' ἔμαθον ὅτι περίφημοι ἦσαν αἱ τραπέζαι τοῦ ἀναχωρητοῦ Ἀρχιερέως, ὥστε καὶ ἡ Βασίλισσα Ἀμαλία, περὶ αὐτῶν ἀκούσασα, τῷ εἶχε μηνύσῃ ποτὲ δι' ἐνὸς τῶν Ὑπασπιστῶν της, ἐπισκεφθέντος τὴν Πρίγκηπον, ὅτι λυπεῖται μὴ δυναμένη νὰ ἔλθῃ καὶ ἡ ἰδία καὶ παρακαθήσῃ εἰς αὐτοῦ τὸ ἄριστον.

Ἡ 13/25 Ἰουνίου 1869 ἦν ἡμέρα ἐπίσημος μεγάλης ὑποδοχῆς παρὰ τῷ Σουλτάνῳ, ἃν δὲν ἀπατῶμαι, ἡ ἡμέρα τοῦ Βαϊράμίου. Περὶ τὴν μεσημβρίαν, ἐπέβην μετὰ πάσης τῆς Πρεσβείας τῆς μεγάλης καὶ πολυτελοῦς λέμβου, ἣτις ἠλαύνετο ὑπὸ δύο εὐρώστων κωπηλατῶν, τοῦ οἰκιακοῦ μου κωπηλάτου ἐπὶ τῆς πρύμνης προκαθημένου, ὥς κυβερνήτου. Τὸ σκάφος τοῦτο εἶχον εὖρη πεπαλαιωμένον, χρωμάτων ἐστερημένον, καὶ μόλις δυνάμενον ν' ἀντέχῃ ἀσφαλῶς εἰς τὸν πλοῦν, καὶ ζητήσας, ἔλαβον παρὰ τῆς κυβερνήσεως πίστωσιν δισχιλίων δραχμῶν, δι' ὧν ἀνενέωσα αὐτήν, ὥστε κατάλευκος μετ' εὐρείας κυανοχρόου ταινίας, παριστώσης κατὰ πᾶν αὐτῆς τὸ μῆκος τὸν Ἑλληνικὸν μαϊάνδρον, διέπρεπεν ὑπὲρ πάσας τὰς τῶν λοιπῶν Πρεσβειῶν ἐπὶ πολυτελείᾳ καὶ κάλλει. Τοῦτο δέ, γελοῖον ἴσως πανταχοῦ ἄλλοῦ, ἦν ἀναγκαῖον ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἔνεκα τῆς ἐκεῖ σπουδαιότητος τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας, καὶ διότι ἐν Ἀνατολῇ οὐ μικρὸν ἵστοιχεῖον ἐπιτυχίας ἐστὶν ἡ ἐπίδειξις.

Οὕτω μετέβημεν εἰς τ' Ἀνάκτορα τοῦ Δολμᾶ Βαχτσέ, καὶ

εἰσῆλθομεν εἰς μεγαλοπρεπῇ πρόσγαιων αἵθουσαν, περιβαλλομένην ἐσωτερικῶς ὑφ' ὑποστύλου στοᾶς, ἀνοιγομένης, ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰς κρεμαστοὺς κήπους, ἀφ' ἑτέρου δ' ἐπὶ τοῦ Βοσπόρου. Ἐκεῖ ἐδέξατο τὸ Διπλωματικὸν Σῶμα ὁ Σουλτάνος, ἀφ' οὗ ὁμῶς ἀπήτησε νὰ μακρυνθῶσιν οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ῥωμανίας καὶ τῆς Σερβίας, οἷς, ὥς ἀνήκουσιν εἰς ἐπαρχίας ὑποτελεῖς, ἔδωκε μετὰ ταῦτα ἰδιαιτέραν ἀκρόασιν. Τὸν πρωθυπουργὸν Ἀαλῇ πασᾶν, ὡς διερμηνέα, ἔχων πλησίον του, παρακολουθούμενος δ' ὑπὸ τῶν ὑπασπιστῶν του, ἀπέτεινεν εἰς ἕκαστον ἐξ ἡμῶν μελιχίως τὸν λόγον καὶ περιέμεινε τὴν ἀπάντησιν. Ὅτε δ' ἦλθεν εἰς τοὺς πλησιέστερον ἐμοῦ ἱσταμένους ἀρχαιοτέρους συναδέλφους, καὶ ἐδυνάμην ν' ἀκούω τοὺς λόγους, οὓς ἀπηύθυνε τῷ Μεγάλῳ Βεζίρη, ἵνα διερμηνεύσῃ αὐτούς, τί μὲν ἔλεγε τουρκιστὶ δὲν ἐδυνάμην νὰ ἐννοήσω, ἀλλὰ παρετήρησα ὅτι, ἀπέναντι ἐνὸς ἐκάστου, καὶ ἐμοῦ αὐτοῦ ἀπέναντι, ἐπρόφερεν ἀκριβῶς τὰς αὐτὰς λέξεις, ἃς καὶ ἀπέναντι τοῦ προηγουμένου, ἀλλ' αὗται ἐλάμβανον ἄλλην ἐκάστοτε σημασίαν μεθερμηνευόμεναι. Οὕτω πρὸς τὸν πρὸ ἐμοῦ ἱστάμενον μετεφράσθησαν,

— Ἐλπίζω ὅτι ἐβελτιώθη ἡ ὑγεία τοῦ Βασιλέως σας, ὅστις ἐσχάτως ἔπασχε.

Πρὸς ἐμὲ δέ :

— Ποῦ διατρίβει ἤδη ὁ Βασιλεὺς ὑμῶν ; Εὐρίσκεται εἰς Ἀθήνας.

Ἐγὼ δέ, μὴ πιστεύων εἰς τὴν δύναμιν ταύτην τῆς τουρκικῆς γλώσσης τοῦ νὰ ἐκφράζῃ διὰ τῶν αὐτῶν λέξεων διαφόρους ἐννοίας, συνέλαβον τὴν πεποίθησιν ὅτι τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου, ἡξεύροντος, ἢ φρονοῦντος, ὅτι οἱ ξένοι δὲν ἐνόουν τί ἔλεγε, κατὰ λέξιν μεταφραζόμενα ἐσήμαινον,

— Εἶπὲ καὶ εἰς τοῦτον τίποτε, ὅ,τι σοῦ κατέβη.

Μετὰ μεσημβρίαν δ' ἀπῆλθον, ἐπίσης ἐπισήμως, εἰς γεῦμα τοῦ Μεγάλου Βεζίρου παρατεθειμένον μετ' ἐκτάκτου μεγαλοπρεπείας ἐντὸς τῶν ἀνθώνων τοῦ φωτοκοσμήτου κήπου αὐτοῦ, καὶ θέσιν ἔλαβον παρὰ τῷ Ὑπουργῷ τῶν Στρατιωτικῶν, Μεχμέτ Ρουστῇ, ὅστις καὶ τὸν Τηλέμαχον μετέφρασεν εἰς τὴν τουρκικὴν,

Μετὰ τὸ γεῦμα δέ, προσελθὼν μοι ὁ Ἀαλῆ πασᾶς, μοὶ εἶπε, μεταξὺ ἄλλων, ὅτι πολλὰ κατ' ἐμοῦ καταλέγει, αἰνιττόμενος ὅτι μ' ἐπαινεῖ.

Ἦν δ' ἡ ἡμέρα ἐκείνη, οὐ μόνον διὰ τοὺς Ὀθωμανούς, ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς ἐπίσημος, διότι μοὶ ἐτηλεγραφήθη ὅτι ἡ ἡμετέρα Βασίλισσα ἔτεκε τὸν πρωτότοκον αὐτῆς υἱόν, τὸν Διάδοχον τοῦ Ἑλληνικοῦ θρόνου. Πρὸς τοῦτο δὲ λαμπρὰν διέταξα φωτοχυσίαν εἰς τὸ κατάστημα τῆς Πρεσβείας, καί, ὅτε τὴν νύκτα, μετὰ τῆς οἰκογενείας Βαλτατζῆ καὶ τοῦ Τανταλίδου, περιήλθομεν διὰ τῆς μεγάλης μου λέμβου τὸν Βόσπορον, καὶ μακρόθεν ἐβλέπομεν μακρὰς φώτων σειράς, ἐμφαινούσας τὴν θέσιν τῶν παραλίων χωρίων, καὶ ἐκ τῶν κορυφῶν τῶν λόφων πυρὰς ἀντανακλωμένας εἰς τὰ κύματα τοῦ Βοσπόρου, ὑπὲρ πάντα ἠκτινοβόλει ἡ ἐμὴ οἰκία, διότι εὐθέτως ἔκειτο ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, καὶ πολυτελέστατον ἦν τὸ πρὸ αὐτῆς στηθὲν ἰδιαίτερον λυχνοφόρον ἱκρίον.

Τῇ 16 Ἰουλίου μετὰ πολυαρίθμου συνοδείας φίλων ἐπεσκέφθην τὴν Ἀγίαν Σοφίαν, ἧς τὴν ἐξωτερικὴν ἐντύπωσιν ἐλάττωσιν οἱ μεταγενέστερον γενόμενοι ἀδέξιοι προσθῆκαι, καὶ ἡ βάνανσος ὀθωμανικὴ ἐπίχρσις, ὑφ' ἣν πολλάκις διαφαίνονται οἱ εἰς τοὺς τοίχους ἐπιγεγλυμμένοι σταυροί. Πρὸ τῆς πύλης τῆς εἰσόδου ὑπεχρεώθημεν ν' ἀφήσωμεν ἔξω τὰ ὑποδήματα, ἐκτὸς ὅσοι, ὡς ἐγώ, καὶ τινες τῶν κυριῶν, εἶχον φέρη μεθ' ἑαυτῶν πέδιλα, ἃ ἐφορέσαμεν ἐπὶ τῶν ὑποδημάτων. Ἀμα δὲ τὴν πύλην διαβάς, ἐξεπλάγην διὰ τὰς μεγαλοπρεπεῖς διαστάσεις τοῦ ἐμβადοῦ· ἀλλ' ἄφωνος ἔμεινα ἐκ θαυμασμοῦ, ὅτε, ἀναπετασθείσης ἔμπρός μου τῆς μέσης πύλης, εἶδον ὅτι εἰς τὸν νάρθηκα μόνον εἶχον εἰσχωρήσῃ, καὶ τότε πρῶτον εὗρέθην ἐντὸς τοῦ ἀχανοῦς ναοῦ. Ὁ ἀπέραντος αὐτοῦ θόλος εἰς μέγιστον ὕψος αἰρόμενος, μοὶ ἐνεποίει τὴν ἐντύπωσιν, ὡς ἂν ἦν θόλος τοῦ οὐρανοῦ.

Καί, κατ' ἀρχὰς μέν, ἡ διάνοιά μου ἤρθη εἰς τοὺς μεγάλους καὶ ἐνδόξους χρόνους τῶν Αὐτοκρατόρων· ἀλλ', ὡς ἔστρεψα τὴν προσοχήν μου εἰς τὰ καθέκαστα, εἶδον πανταχοῦ παρακμῆς καὶ βαρβαρότητος δείγματα, γυμνότητα πανταχοῦ καὶ ρυπαρότητα, τοὺς γραπτοὺς τοίχους ἀσβεστοχρίστους, τὸ μαρμαρόστρωτον

ἔδαφος κεκαλυμμένον διὰ ψιάθων χονδροειδῶν, ἐστραμμένων, οὐχὶ κατὰ τὸν ἄξωνα τοῦ ναοῦ, ἀλλὰ πρὸς τὴν Μέκκαν, καὶ ἐκ τοῦ θόλου κρεμάμενα μέχρις ὕψους 10—12 ποδῶν ὑπὲρ τὸ ἔδαφος, παμπληθῇ κοινότατα λυχνάρια, βεβηλοῦντα τοῦ οἰκοδομήματος τὴν μεγαλοπρέπειαν. Δι' ἀναβάθρας δέ, καταρρεούσης καὶ ἀκαθάρτου, ἀνήλθομεν εἰς διάδρομον περιέχοντα, εἰς ἱκανὸν ὕψος, πρὸ τῶν τριῶν πλευρῶν τοῦ ναοῦ, προφανῶς τὸν ἀρχαῖον γυναικωνίτην, καὶ ἐπὶ τοῦ μαρμαρίνου θριγκοῦ τῶν κιγκλίδων αὐτοῦ εἶδον ἐπιγεγραμμένα ὀνόματα τῶν γυναικῶν βεβαίως αἷς αἱ θέσεις ἀνῆκον, οἷον ΘΕΟΔΩΡΑ ΠΑΤΡΙΚΙΑ, καὶ παρὰ τῷ Ἰερῷ, πρὸς τὰ δεξιὰ αὐτοῦ ΘΕΟΔΩΡΑ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. Ἐνταῦθα ἦν βεβαίως τὸ *στασίδιον* τῆς περιβοήτου γυναικὸς τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἐφ' ἧς εἴλκυσε τὴν κοινὴν προσοχὴν τὸ δραματικὸν ποίημα τοῦ υἱοῦ μου Κλέωνος. Ἐκεῖ Ὀθωμανοί, περικυκλοῦντες ἡμᾶς, μᾶς ἐπώλουν κυβικὰ ἐπίχρυσα λιθάρια, ἃ ἀπέσπων καταστρέφοντες τὰ ἀρχαῖα ψηφοθετήματα.

Μετέβημεν δὲ κατόπιν εἰς τὸ προσκύνημα τοῦ Σουλτάν Ἀχμέτ, οἰκοδομηθὲν μὲν αὐτὸ βεβαίως διὰ τὴν Μωαμεθανικὴν λατρείαν, διότι ὁ ἄξων αὐτοῦ ἐστὶν ἐστραμμένος πρὸς τὴν Μέκκαν, ἀλλὰ κατὰ τὸν ῥυθμὸν τῆς Ἀγίας Σοφίας, ἐκτὸς ὅτι τὸν θόλον ἔχει στηριζόμενον ἐπὶ ἑξ ὀγκωδεστάτων παραστάδων, αἵτινες καταλαμβάνουσι μέγα μέρος τοῦ ἐμβαδοῦ, δυσαρέστως αὐτὸ διατεμνούσας. Βεβαίως ὅμως καὶ τοῦτο, ὥς πάντα τὰ μεγάλα ἀρχιτεκτονικὰ ἔργα ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, ἦσαν ἔργα, οὐχὶ Ὀθωμανῶν, ἀδεξίων τότε περὶ τὴν τέχνην, ἀλλ' ἀρχιτεκτόνων βυζαντινῶν.

Ἐκεῖθεν ἀπήλθομεν εἰς τὸν Ἰππόδρομον, ἔνθα ἐγὼ ἔσπευσαν' ἀναζητήσω τὸν τριπλοῦν χαλκοῦν κίονα τῶν Δελφῶν, θέλων νὰ ἰδῶ αὐτοῖς ὄμμασι τὰς ἐπ' αὐτοῦ ἐπιγραφὰς τῶν πόλεων, ὅσαι συνεπολέμησαν ἐν Πλαταιαῖς. Ἀλλ' ὁ κίων ἐντὸς βόθρου ἰστάμενος, περιλαμβανομένου ὑπὸ κιγκλίδων, ἦν ἀπρόσιτος, καὶ τὰς ἐπιγραφὰς εἶδον μόνον εἰς τὸ ἐκμαγεῖον αὐτοῦ ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Βερολίνου.

Ἐπεσκέφθην δὲ μετὰ ταῦτα, τὰς ὑπογείους δεξαμενάς, τὴν λεγομένην *τῶν χιλίων καὶ ἐνὸς κίωνων* (μπὶν μπὶρ σιτιρέκ),

καίτοι μὴ ἔχουσαν ὄρατοὺς περισσοτέρους τῶν 300, πάντας ἄνευ διαζωμάτων, ἄτεχνα ἔχοντας βυζαντινὰ κιονόκρανα, τὰς δὲ βάσεις ἐντεθαμμένους εἰς τὸν πηλόν. Εὐρυτέρα δ' αὐτῆς ἐστὶν ἡ **Γεριπα-
τάν**· ἀλλὰ ταύτην εἶδομεν ἐκ τῆς ὀπῆς τῆς εἰσόδου μόνον, διότι ἦν πλήρης ὕδατος, καὶ παράδοσις ἐπικρατεῖ ὅτι Ἕλληνας, πλεύσας εἰς αὐτὴν διὰ λέμβου, ἀπωλέσθη εἰς τὸ ἀχανὲς αὐτῆς βάθος καὶ δὲν ἀνευρέθη.

Ἐκεῖθεν προσήλθομεν εἰς τὸν τάφον τοῦ Σουλτάν Μαχμούτ, εἰς ὃν κεῖνται μετ' αὐτοῦ καὶ αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά του. Καὶ ἐστὶ μὲν κομψὸν τὸ οἰκοδόμημα, ἀλλ' ἀβελτέρως, ὥς συνή-
θως παρὰ τοῖς Ὀθωμανοῖς, περιέχει καὶ δωμάτια κοινῆς χρήσεως.

Ἐπειτα δ' ἐπορεύθημεν εἰς τὸ Μουσεῖον τῶν Γενιτσάρων, περιέχον περὶ τὰ 500 ἀνδρεῖκελα τῶν ἀρχαίων τούτων σωματο-
φυλάκων, κακίστης ἐργασίας καὶ παρημελημένα εἰς βαθμόν, ὥστε καὶ αὐτὰ ἦσαν κατὰ μέρος κατεστραμμένα, καὶ τὰ ἐνδύματά των ἔπιπτον εἰς ῥάκη.

Τῇ δὲ 20 Ἰουλίου, ἑορτῇ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, ἀπὸ τῆς ἐν **Ξηρᾷ Κρήνῃ** (Κουροῦ-τσεσμὲ) ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου, ἐν ἣ ἱερουργεῖ ὁ Πατριάρχης, ἀπῆλθον εἰς τὸ ἰδιωτικὸν σχολεῖον τοῦ κ. Ἀργυριάδου, καὶ παρέστην μετὰ τοῦ Μεγάλου Λογοθέτου κ. Ἀριστάρχου εἰς τὰς ἐντὸς τοῦ κήπου γενομένας ἐξετάσεις, ἀναγ-
κασθεὶς καὶ ἐγὼ αὐτὸς νὰ λάβω τὸν λόγον καὶ προσφωνήσω διδα-
σκάλους καὶ μαθητάς. Ἐπειτα δὲ παρετέθη πρόγευμα, εἰς ὃ ὁ κ. Ἀριστάρχης καὶ ἐγὼ ἐκαθήσαμεν μόνοι, ὥς ἡγεμόνες· καὶ μετ' αὐτὸ ἐγὼ ἐπορεύθην εἰς Ἀρναούτκιοι, ὠθούμενος ὑπὸ τῆς περιεργείας τοῦ νὰ ἰδῶ τὴν οἰκίαν τοῦ πάππου μου, εἰς ἣν εἶχον γεννηθῆ, καὶ ἣν εἶχον διὰ μνήμης ἐκ μεταγενεστέρων χρόνων, ὅτε κατω-
κεῖτο ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Σούτσου, τοῦ θείου τοῦ πατρός μου. Ὅσάκις παρέπλεον τὸ χωρίον ἐκεῖνο, ἐζήτησαν τὴν θέσιν τῆς οἰκίας ἐν τῇ μνήμῃ μου, καὶ νομίσας ὅτι τὴν ἀνεγνώ-
ρισσα, προσωρμίσθην τὴν φορὰν ταύτην ἔνθα τὴν ὑπελάμβανον, καὶ εἰσελθὼν, ἐζήτησα τὸν οἰκοδεσπότην. Προσελθὼν δὲ οὗτος, κ. Καλλιπολίτης καλούμενος, μὲ ὑπεδέχθη προσηνέστατα, καὶ ὅτε τῷ εἶπον τίς εἶμαι καὶ τί ζητῶ, προθυμώτατα μὲ περιέφερεν εἰς

πάντα τὰ δωμάτια, ἃ ἀμέσως ἀνεγνώρισα, καὶ μετ' ἀγαλλιάσεως εἶδον θάλλουσαν ἔτι πυκνόφυλλον συκαμινέαν, καὶ ἐκτείνουσαν τοὺς κλάδους της εἰς τὸ αὐτὸ δῶμα, ἐξ οὗ συνέλεγον τοὺς καρπούς, βάφων τὰς χεῖρας μου ἐρυθράς, ὅτε ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἔμενον παρὰ τῇ μάμμη μου, τῇ ἀδελφῇ τοῦ Αὐθέντου, ἣτις θερμῶς με ἠγάπα. Εὐγενέστατα δὲ δεξιωσάμενός με ὁ κ. Καλλιπολίτης, μὲ συνώδευσε καὶ παρὰ τῷ πενθερῷ του κ. Σβορόνῳ, ἔχοντι παρακειμένην πολυτελεστάτην οἰκίαν.

Τῇ δὲ 3/15 Αὐγούστου, ἡμέρα τῆς ἑορτῆς τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Γαλλίας, ἐπορεύθην ἐν στολῇ καὶ συνοδείᾳ τῶν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τῆς Πρεσβείας, εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Γάλλου Πρεσβευτοῦ, δι' ὃ ἐγκαρδίως μ' ἠὐχαρίστησεν ὁ κ. Βουρέ.

Μετὰ μίαν ἑβδομάδα, τῇ 11 Αὐγούστου, εἰς γεῦμα προσκεκλημένος παρὰ τῷ Μ. Βεζίρη, ἐγνωρίσθην μετὰ τοῦ Μουσταφᾶ Φαζὶλ Πασᾶ, ἀδελφοῦ τοῦ Ἀντιβασιλέως τῆς Αἰγύπτου, τροφίμου δὲ τῶν Παρισίων, δηλαδή, ἀκριβέστερον, τῶν περιπύστων αὐτῶν λεωφόρων. Ἐν μακρᾷ δὲ μετ' αὐτοῦ συνδιαλέξει, εὗρον αὐτὸν ἥκιστα Ὀθωμανὸν τὸ φρόνημα, ὑποτιθεμένου ὅτι φρόνημα εἶχε. Μοὶ εἶπε δέ, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι κακῶς οἱ Κροῖτες ἐξελέξαντο τὴν ἐποχὴν τῆς ἐπαναστάσεώς των, ὅτε δὲν εἶχον τὴν ἔγκρισιν τῆς Εὐρώπης.

Τὸν ἐπεσκέφθην δὲ μετὰ τινα χρόνον, καὶ τότε, λόγου ἐμπεσόντος περὶ τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ, μοὶ εἶπεν ὅτι ὁ Λεσσέψ οὐδόλως διεξήγαγε τὴν ὑπόθεσιν πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Αἰγύπτου.

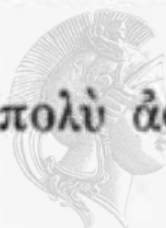
Τῇ 15 Αὐγούστου ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας προσεκάλεσε, μετὰ πολλῶν φίλων, καὶ ἐμὲ νὰ μεταβῶμεν ἐπὶ τοῦ γαλλικοῦ ἀτμοπλοίου Αἰακίου εἰς Πρίγκηπον, ἵνα ἰδῶμεν διεθνεῖς λεμβοδρομίας, αἵτινες ἔμελλον νὰ τελεσθῶσιν ἐκεῖ, ἐντὸς τοῦ ὥραίου εὐρέος λιμένος τῆς νήσου. Ὁ ἀγὼν ἦν ἀξιοθέατος, διότι καὶ Γάλλοι καὶ Ἀγγλοὶ καὶ Τοῦρκοι καὶ Ἕλληνες μετεῖχον αὐτοῦ, καὶ κωπῶν καὶ ἰστιῶν ἐγίνετο χρῆσις κατὰ βούλησιν, οὐ μικρὰ ἦν τῶν θεατῶν ἢ συγκίνησις. Νικητὴς δ' ὑπὲρ πάντας ἀνεδείχθη ὁ Ἑπτανήσιος Ἕλλην Στέφανος, ὃ περιῆγεν ἐμὲ εἰς στενόχωρόν τινα θέσιν, ἀναγκαζόμενον, ἀπέναντι τῶν φιλοξενούντων με Γάλλων,

νὰ καταστέλλω ὁπωσοῦν τὴν ἔκφρασιν τῆς χαρᾶς μου διὰ τὸν θρίαμβον τοῦ συμπατριώτου μου.

Καὶ ἄλλοτε δ' ἐγενόμην μάρτυς, ἢ μᾶλλον μετέσχον αὐτός, μικρᾶς λεμβοδρομίας. Μετὰ δεῖπνον, εἰς ὃ παρεκάθησά ποτε εἰς τὴν Γαλλικὴν Πρεσβείαν μετ' ἄλλων κυρίων καὶ κυριῶν, ἐπρότεινεν ὁ κ. Βουρὲ νὰ ἐκδράμωμεν εἰς τὸν Βόσπορον, κατάφωτον ὄντα ἐκ τῆς πανσελήνου. Διενεμήθησαν λοιπὸν αἱ κυρίαι, αἱ μὲν εἰς τὴν λέμβον τῆς Γαλλικῆς Πρεσβείας μετὰ τοῦ κ. Βουρέ, αἱ δὲ εἰς τὴν τῆς Ἑλληνικῆς μετ' ἐμοῦ. Τὴν πρώτην ἤλαυνον Ὁθωμανοὶ κωπηλάται, οἵτινες, φιλοτιμούμενοι νὰ ὑπερβῶσι τὴν ἐμὴν κατὰ τὴν ταχύτητα, ἤρχισαν νὰ κωπηλατῶσι μετὰ πάσης δυνάμεως. Ἄλλ' οἱ ἐμοὶ ἦσαν Ἕλληνες Νεοχωρίται, καί, μὴ ἀνεχόμενοι νὰ ἡττηθῶσιν ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἐπέτεινον καὶ αὐτοὶ τὰς δυνάμεις των, καὶ πολὺ προέτρεχον ἐκείνων, μάτην ἰδρούντων καὶ ἀγωνιζομένων, ἵνα τοὺς φθάσωσι, μέχρις οὗ ἤκουσα ὀπισθέν μου καὶ μακρόθεν τὴν φωνὴν τοῦ κ. Βουρέ καλοῦντος με, καὶ ἐρωτῶντός με, ἂν δὲν θέλω νὰ βραδύνωμεν τὸ βῆμα. Τοῦτο δὲ καὶ ἀμέσως διέταξα, τόσῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον δὲν ἤμεθα ἡμεῖς, ἀλλ' οἱ τῆς γαλλικῆς λέμβου κωπηλατοῦντες ἦσαν οἱ σπεύδοντες.

Τῇ δὲ 23 Αὐγούστου, ἀπαντήσας ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ, δι' οὗ κατηρόμην εἰς Βυζάντιον, τὴν φίλην μου οἰκογένειαν Καμάρα, ἀπερχομένην εἰς τὴν νῆσον Ἀντιγόνην, ἵνα παρευρεθῇ εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου μέλλοντα νὰ τελεσθῶσιν ἐγκαίνια νεοκτίστου ἐκκλησίας τῆς Μονῆς τοῦ Χριστοῦ, τόσῳ προθυμώτερον ἐδέχθην νὰ τὴν συνοδεύσω, καθ' ὅσον τὴν νῆσον ἐξ ἀκοῆς ἐγνώριζον μόνον. Ἄλλ' ἐν ᾧ ἡτοιμαζόμην νὰ ἐπιβῶ τοῦ ἀτμοπλόου τῶν νήσων, μοὶ ἦλθεν ἡ εἶδησις ὅτι εἰς Νεοχώριον ἀφίχθη ὁ υἱός μου Εὐγένιος, ἐκ Παρισίων ἐρχόμενος εἰς βραχεῖαν ἐπίσκεψίν μου, καὶ εἰς ἀνεπίσημον ἀντικατάστασιν τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀλέξη, ἀπελθόντος εἰς μικρὰν τῆς οἰκογενείας ἐπίσκεψιν. Ἐπεμψα λοιπὸν ἀμέσως κλητῆρα τῆς Πρεσβείας νὰ ὀδηγήσῃ τὸν Εὐγένιον εἰς Ἀντιγόνην, καὶ ἐγὼ συναπέπλευσα ἐκεῖ καὶ μετὰ τοῦ Πατριάρχου, καὶ ἀφίχθημεν μετὰ 50 λεπτῶν πλοῦν θυελλώδη.

Εἰς τὴν νῆσον καὶ ἐμὲ καὶ τὸν Εὐγένιον, μετ' οὗ πολὺ ἀφι-

χθέντα, ἐφιλοξένησεν εἰς τὸν οἶκόν του ὁ κ. Ἀναστασιάδης. Ἐξεδράμομεν δὲ εἰς τὴν θέσιν, τὴν καλουμένην *Ἑλληνικά*, περὶ τὸ Μοναστήριον τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, καὶ τὸ ἑσπέρας, προσκληθέντες, παρευρέθημεν εἰς χορευτικὴν ἑσπερίδα τοῦ Ἀγγλου κ. Hill. Τῇ δ' ἐπαύριον, περὶ τὰς 10, ἀνέβημεν εἰς τὴν ὑψηλὴν θέσιν τοῦ Μοναστηρίου, τὴν ἐπιβλέπουσαν συνδένδρους κρημνούς, καὶ τὸ ἀπέραντον ὑγρὸν πεδίον, καὶ παρέστημεν εἰς τὴν τελετὴν τῶν ἐγκαινίων τῆς νέας ἐκκλησίας, ἀντικαθιστώσης ναὸν ἀρχαῖον βυζαντινόν, ἐν ἑρειπίοις ἔτι κείμενον, καὶ πιθανῶς ἀντικαταστήσαντα ἄλλον, Ἑλληνικόν. Εἶτα δ' ἐπεσκέφθη τὸν Πατριάρχην, καὶ ἀφ' οὗ ἐδέχθη τὴν ἀντεπίσκεψιν καὶ τὰς εὐχὰς του, ἐπεστρέψαμεν πᾶσα ἡ πολυπληθὴς συντροφία ὁμοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐγὼ δὲ μετὰ τοῦ Εὐγενίου εἰς Νεοχώριον.

Ἰδίως δὲ κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Ὀκτωβρίου ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς πολιτικὰς πανηγύρεις ἡ ἐν Αἰγύπτῳ ἀνοιξὶς τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ, μεθ' ἣν ἐπισημότατοι ξένοι ἐπιστρέφοντες διῆλθον διὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Πρώτη δ' ἦν ἡ Αὐτοκράτειρα τῶν Γάλλων Εὐγενία, ἀφικθεῖσα τὴν 1 Ὀκτωβρίου (π.) καὶ δεκτὴ γενομένη ὑπὸ τοῦ Γραμματέως τῆς Γαλλικῆς Πρεσβείας, διότι ὁ συνάδελφός μου κ. Βουρέ, ἀπελθὼν, ἵνα ὑποδεχθῇ αὐτὴν εἰς Ἑλλάσποντον, εἴτε διότι ἀτελῇ ἔλαβε μέτρα, εἴτε ἐξ ἀτυχοῦς συγκυρίας, δὲν τὴν ἐπρόφθασε.

Πλεῖστοι δ' εἶχον διαταχθῇ ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου παρασκευαί πρὸς μεγαλοπρεπῇ αὐτῆς ὑποδοχὴν. Τῇ ὥρισθη δ' εἰς κατοικίαν ἡ λαμπρὰ ἔπαυλις τῆς ἀσιατικῆς παραλίας κατὰ τὸ Βεηλέρβεϊ καὶ ἐκεῖ μετέβην ἐν μεγάλῃ στολῇ, τῇ 3/15 τοῦ μηνός, ἀπὸ τῆς 8 1/2 τῆς πρωΐας ἐπὶ τοῦ μεγάλου πενταζύγου ἀκατίου, συμπαραλαβὼν τὸν Πρῶτον Γραμματέα Καλλέργην καὶ τὸν Διερμηνέα Ραζῆν, διὰ τὴν ὑποδοχὴν τοῦ Διπλωματικοῦ Σώματος. Ἡ Αὐτοκράτειρα, ὥραία ἐν τῇ ἐπισήμῳ αὐτῆς ἀναβολῇ, προσωμίλησεν ἕκαστον μετὰ πολλῆς προσηνείας, καὶ εἰς ἐμὲ εἶπε: *Nous ne pouvons pas vous en vouloir d'avoir quitté Paris, Vous habitez une si belle ville.* (Δὲν δυνάμεθα νὰ σᾶς κακίζωμεν, ὅτι ἐγκατελείψατε τοὺς Παρισίους, ὅτε κατοικεῖτε τόσον ὥραϊαν

πόλιν), μεθ' ὃ μοι ἀνέθηκε νὰ ἐκφράσω εἰς τὸν Βασιλέα τὰς εὐχαριστίας της διὰ τὴν ὑποδοχὴν, ἣς ἔτυχεν ἐν Ἀθήναις, ὅτε ἀπήρχετο εἰς Αἴγυπτον.

Θελήσας δὲ καὶ ὁ ἡμέτερος Πατριάρχης νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὴν Αὐτοκράτειραν, διεμήνυσε τοῦτο εἰς ἐμὲ μυστικῶς, καὶ ἐγώ, ὥς ἐμὴν ἰδέαν, ὠμίλησα περὶ τούτου τῷ Πρέσβει κυρίῳ Βουρέ. οὗτος δὲ μοι ἐζήτησε νὰ τῷ γράψω ἐπιστολήν, ἵνα δείξῃ αὐτὴν τῇ ἡγεμονίδι, ὅπερ καὶ ἔπραξα. Ἀλλ', εἴτε μὴ θελήσασα νὰ ἐπεμβῇ εἰς τὰ αὐτῇ ἀλλότρια, εἴτε θέλουσα ν' ἀποφύγῃ, εἴτε ἐξαίρεσιν ὑπὲρ ἐνὸς ἀρχηγοῦ θρησκευματος, εἴτε τὴν ἀνάγκην τῆς ὑποδοχῆς πάντων, περιορίσθη μόνον εἰς τὸ νὰ πέμψῃ τὸν Ὑπασπιστὴν αὐτῆς νὰ ἐρωτήσῃ περὶ τῆς ὑγείας τοῦ Πατριάρχου.

Τῇ 4ῃ δ' Ὀκτωβρίου ἐγένετο μεγάλη στρατιωτικὴ ἐπιθεώρησις εἰς τὰ πεδία τοῦ Χουνκιὰρ σκελεσί, ὅπου μετέβην μετὰ τοῦ ἐκ Παρισίων εἰς ἐπίσκεψίν μου ἐλθόντος υἱοῦ μου Εὐγενίου. Ἐκεῖ δέ, συναντήσας με μετὰ τοῦ Κυρίου καὶ τῆς Κυρίας Ἰγνάτιεφ, ὁ Μέγας Βεζύρης Ἀαλῇ πασᾶς, μᾶς ὠδήγησεν εἰς **κιόσκιον**, εἰς ὃ μετὰ ταῦτα προσεκλήθη καὶ ὅλον τὸ Διπλωματικὸν Σῶμα, ὡς καὶ ἡ λοιπὴ ἀνωτέρα κοινωνία.

Τῇ δ' ἐπαύριον, Κυριακῇ, τὸ ἑσπέρας, προσεκλήθη τὸ Διπλωματικὸν Σῶμα, οἱ Πρέσβεις μετὰ τῶν συζύγων των, νὰ γευματίσωσι παρὰ τῷ Σουλτάνῳ πρὸς τιμὴν τῆς σεβαστῆς ξένης, ὅπερ ἦν νεωτερισμὸς πρωτάκουστος ἀφ' ὅτου Σουλτάνος ὑπῆρξεν, διότι οὐδέποτε ξένος, καὶ μάλιστα χριστιανός, ἔτι δ' ὀλιγώτερον γυνή, ἢ γυνή ἢ οὐδὲ ψυχὴν ἔχουσα κατὰ τὴν Ὀθωμανικὴν δοξασίαν, ἐκάθησεν εἰς τὴν τράπεζαν αὐτῶν, ἀλλ' ἐν ταῖς ἐπισημοτέραις περιστάσεσι περιορίζετο ὁ Σουλτάνος, εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐν ὀνόματι αὐτοῦ διδομένου γεύματος, ὅπερ σπανιώτατα συνέβαινε, νὰ ἐμφανίζηται εἰς αὐτό, νὰ περιπατῇ ἅπαξ περὶ τὴν τράπεζαν, χωρὶς οὐδενὶ ν' ἀποτείνῃ τὸν λόγον, καὶ νὰ ἐξέρχεται.

Ἦδη δέ, τῶν χρόνων μεταβληθέντων, ἐπορεύθην διὰ τοῦ πενταζύγου ἐν μεγάλῃ στολῇ, εἰς τ' ἀνάκτορα τοῦ Δολμᾶ Βαχτζέ, καὶ ἐκεῖ συνήχθημεν πάντες οἱ Πρέσβεις μετὰ πολλῶν Ὀθωμανῶν Ὑπουργῶν καὶ μεγιστάνων, εἰς δωμάτιον τοῦ πρώτου δόμου,

εἰς ὃ μετ' ὀλίγον εἰσῆλθε καὶ ὁ Σουλτάνος μετὰ τῆς Αὐτοκρατείας καὶ τῆς συνοδείας αὐτῆς, περιλαμβανούσης καὶ τὰς δύο νέας ἀνεψιάς τῆς Δουκίσσης τῆς ᾽Αλβης, καὶ μίαν Κυρίαν τῆς Αὐλῆς. Οὕτως, ἀπὸ τοῦ δωματίου διήλθομεν διὰ μεγάλης αἵθουσης, καὶ ἀπ' αὐτῆς κατέβημεν κλίμακα μεγαλοπρεπῇ, τὴν ἔχουσαν ὑαλίνας καὶ χρυσᾶς τὰς κιγκλίδας. Ἀπ' αὐτῆς ὅμως εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ἐστιάσεως ἔφερε διάδρομος μακρός, στενὸς καὶ σχεδὸν σκοτεινός, διότι ἐφωτίζετο μόνον ὑπὸ δύο ἢ τριῶν φαναρίων κινητῶν καὶ εἰς τὸ ἔδαφος κατατεθειμένων. Καὶ πρὸ μὲν τοῦ Σουλτάνου καὶ τῆς Αὐτοκρατείας προὔπορεύοντο λυχνοφόροι, ἀλλὰ δι' ἡμᾶς, τοὺς στερουμένους τούτου τοῦ πλεονεκτήματος, ἡ διάβασις διὰ τῆς στενωποῦ δὲν ἦν τόσον εὐκόλος, ὥστε, καὶ ὅτε ἐπεστρέφομεν ἀπὸ τῆς τραπέζης, ὁ Γάλλος συνάδελφός μου ἐκινδύνευσε νὰ πέσῃ ἐν αὐτῇ.

Τὸ δ' ἐστιατόριον ἦν αὐτὴ ἐκείνη ἡ μεγαλοπρεπὴς αἴθουσα, εἰς ἣν ἐγένοντο αἱ σουλτανικαὶ ὑποδοχαὶ κατὰ τὰς ἐπισημοτέρας τῶν ἑορτῶν. Ἦν δὲ πεφωτισμένη λαμπρότατα, καὶ περιεῖχε τράπεζαν πολυτελεστάτην, πᾶν τὸ μέγα αὐτῆς μῆκος καταλαμβάνουσαν.

Ἐπὶ κεφαλῆς ἐκάθητο ὁ Σουλτάνος μετὰ τῆς Αὐτοκρατείας, ἣν εἶχεν εἰς τὰ δεξιὰ του. Εἰς δὲ τὰς μακρὰς πλευράς, παρὰ μὲν τῷ Σουλτάνῳ ἐκάθητο πρώτη ἡ Δούκισσα τῆς ᾽Αλβης, παρὰ δὲ τῇ Αὐτοκρατορίσῃ ὁ Μέγας Βεζίρης, μεθ' ὃν ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας, ὃ εἶποντο οἱ λοιποὶ Πρέσβεις. Ὅπισω δὲ τῆς ἔδρας τοῦ Σουλτάνου ἵστατο ὄρθιος καὶ ἀκίνητος, δίκην ὑπηρέτου, ἐσταυρωμένας ἔχων τὰς χεῖρας (ὅπερ ἐν τῇ ᾽Ανατολῇ ἐστὶ τὸ ἔμβλημα τῆς μεγίστης εὐλαβείας) ὁ ἐπίσημος Διερμηνεὺς τῆς Πύλης, ὃν μετὰ ἔτη πολλὰ εὖρον Πρεσβευτὴν ἐν Βερολίνῳ. Ἀλλ' ἐκεῖ τότε ἦν ἡ θέσις του ὅλως παθητική, διότι, οὐδ' ὁ Σουλτάνος, οὐδ' ἄλλος τις, οὐδὲ λέξεως, οὐδὲ βλέμματος τὸν ἠξίωσε, τοὺς δὲ σπανίους λόγους, οἵτινες ἀντελλάσσοντο μεταξὺ τοῦ Σουλτάνου καὶ τῆς Αὐτοκρατείας μετεγλώττιζεν ὁ ᾽Ααλῆ πασᾶς.

Ἐγὼ δ' ἐκαθήμην μεταξὺ τοῦ Πρεσβευτοῦ τῆς Περσίας καὶ τοῦ Πρέσβεως τῆς Ἰσπανίας, καὶ ἔλεγον εἰς ἐκείνον ὅτι ἀπὸ τῆς

μάχης τοῦ Μαραθῶνος, κατὰ πρῶτον Πέρσης καὶ Ἑλλήν ἐμφανιζόμεθα παρακαθήμενοι φιλικῶς.

Τὰ ἐδέσματα ἦσαν πολυπληθέστατα, δύο διαφόρων εἰδῶν, τῆς γαλλικῆς καὶ τῆς ἀνατολικῆς μαγειρικῆς καὶ ἐγὼ τῶν τελευταίων τούτων ἠθέλον μάλιστα ν' ἀπογεύωμαι, τ' ἄλλα ἔχων πρόχειρα πανταχοῦ, νομίζων δ' ὅτι τῶν ἀνατολικῶν οὐδαμοῦ ἦν δυνατὸν ν' ἀπαντήσω ἀξιολογώτερα δείγματα ἢ παρὰ τῷ Σουλτάνῳ· ἀλλὰ πρὸς μεγάλην μου ἐκπληξιν εὔρον ὅτι ἐντελῶς ἠπατώμην, καὶ ὅτι εἰς τὰς κοινωτέρας τῶν ἡμετέρων τραπεζῶν παρετίθεντο πολὺ ἐντελέστερον καὶ ὀρεκτικώτερον παρεσκευασμένοι **δολμάδες, πιλάφιον, καταΐφιον**, παρ' ὅτι εἰς τὸ σουλτανικὸν συμπόσιον, ἐν ᾧ ἔξ ἐναντίας, τὰ εὐρωπαϊκὰ ἐδέσματα εὔρον ἐκεῖ ἀρίστης ποιότητος· τοῦτο δὲ διότι, ταῦτα μὲν παρηγγέλθησαν βεβαίως παρὰ ξένοις μαγείροις ξενοδοχείου τινὸς πρὸς εὐχαρίστησιν τῆς μεγάλης γαλλίδος ξένης, ἐκεῖνα δ' ἦσαν τὰ τῆς συνήθους τοῦ Σουλτάνου διαίτης, παρασκευαζόμενα ὑπὸ τῶν μαγείρων αὐτοῦ μετὰ τῆς συνήθους τοῖς Ἀσιανοῖς ἀδρανείας καὶ ἀμελείας. Ἦσαν δὲ καὶ οἶνοι πολυτελεῖς ἐπὶ τῆς τραπέζης, ὥς ἐν τοῖς πλουσιωτάτοις εὐρωπαϊκοῖς συμποσίοις, καὶ παρετήρησα ὅτι οἱ Ὀθωμανοὶ ὑπουργοὶ καὶ μεγιστᾶνες, ἐπιλήσμονες κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην τῶν ἀπαγορεύσεων τοῦ Κορανίου, ἀπεγεύοντο αὐτῶν συνεχῶς καὶ μεθ' ἡδονῆς, δύο δὲ μόνοι ἐτήρουν πιστῶς τοῦ Προφήτου τὸν νόμον, ὁ Σουλτάνος κ' ἐγώ.

Μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον ἀνήλθομεν αὐθις πάντες εἰς τὸ δωμάτιον, εἰς ὃ εἵχομεν κατ' ἀρχὰς συνέλθῃ, καὶ ἐκεῖ ὁ Σουλτάνος συνδιελέχθη τὸ πρῶτον μετὰ τῆς Αὐτοκρατείας, ἧς ἡ σπανία καλλονὴ γενικῶς ἐλέγετο ὅτι μεγάλην εἶχεν ἐπ' αὐτοῦ ἐμποιήσῃ ἐντύπωσιν· ἀλλ' εἰς ἐμὲ ἐφάνη, ὅτε περιῆλθε τὰς κυρίας τοῦ Διπλωματικοῦ Σώματος, ὅτι πολὺ μᾶλλον τὸν εἵλκυσε μία ἔξ αὐτῶν, ἣτις καὶ ὥραϊον μὲν πρόσωπον ἀληθῶς εἶχε, πρὸ πάντων ὅμως ἦν εὐτραφεστάτη, ὅπερ ὥς μεγίστη καλλονὴ θεωρεῖται παρὰ τοῖς Ὀθωμανοῖς, ἡ σύζυγος τοῦ Πρέσβεως τῆς Σουηδίας.

Τῇ δὲ 12 Ὀκτωβρίου διῆλθε διὰ Κωνσταντινουπόλεως, ἐπίσης ἐκ Σουὲξ προερχόμενος καὶ ἐπισκεφθεὶς καὶ τὰς Ἀθήνας, ὁ

Διάδοχος τῆς Πρωσίας, καὶ κατώκησεν ὁμοίως ἐν Βεϊλέρβη. Παρουσιάσθημεν δ' αὐτῷ ἐκεῖ ἐν στολῇ τῇ ἐπαύριον ὑπὸ τοῦ Πρέσβεως Κάϊζερλιγγ, καὶ ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ μου συμπαρέλαβον, τοῦ Ἀλέξη ἀπελθόντος ἐπ' ἀδείᾳ εἰς Παρισίους, ἀντ' αὐτοῦ τὸν Εὐγένιον, δανεισθέντα τὴν στολὴν τοῦ ἀσθενοῦντος δευτέρου διερμηνέως Ἀντίπλα. Ἀπετέλεσε δ' ἐπ' ἐμοῦ ἀρίστην ἐντύπωσιν ἡ ὄψις τοῦ εὐπρεπεστάτου καὶ φιλόφρονος τούτου ἡγεμόνος, ὅστις μοὶ ὠμίλησε μετὰ συμπαθείας περὶ τοῦ Βασιλέως, μοὶ ἐξεθείασε τὸ κάλλος τῆς Βασιλίσσης, καὶ μοὶ εἶπεν ὅτι ἀπερίγραπτον ἐνεποίησεν ἐπ' αὐτοῦ ἐντύπωσιν τῶν Ἀθηνῶν ἢ Ἀκρόπολις. Ἐκεῖ δὲ παρών, σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ ὁ σύμβουλος τῆς Αὐστριακῆς Πρεσβείας Haymerling, μοὶ ἐνεπιστεύθη ὅτι εἶχε δι' ἐλπίδος νὰ ἐπιστρέψῃ, ὥς Πρέσβυς εἰς Ἀθήνας, ὅπου πρὶν εἶχεν ὑπηρετήσῃ ὥς Γραμματεὺς Πρεσβείας· καὶ μετ' οὗ πολὺ ἐξεπληρώθη ἡ ἐλπίς του, καὶ τὸ πρῶτον τοῦτο βῆμα πρὸς τὰ ἄνω ἔφερεν αὐτόν, ὥς γνωστόν, μετὰ τινα ἔτη, εἰς τὴν ἀνωτάτην θέσιν Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν.

Τῇ δὲ 16ῃ ἦλθε καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας, εἰς ὃν τῇ 18ῃ παρουσιάσθημεν. Ἦν δ' ἡ ἐντύπωσις, ἦν μοὶ ἐνεποίησεν, ὅτι, καίτοι νέος (ἦν τότε ἐτῶν 39), εἶχε τί τὸ ξηρὸν καὶ οὐχὶ προσηνές· ἀλλὰ τὴν γνώμην ταύτην μετέβαλον, ὅτε, εἰς μεταγενεστέρας ἐποχάς, ἔλαβον τὴν τιμὴν νὰ ἐμφανισθῶ ἐνώπιόν του εἰς μακροτέρας συνεντεύξεις. Τῇ δὲ 20ῃ προσεκλήθημεν εἰς γεῦμα πάλιν παρὰ τῷ Σουλτάνῳ, διδόμενον πρὸς τιμὴν τοῦ Αὐτοκράτορος, καὶ κατὰ τοῦτο μόνον διαφέρον τοῦ παρατεθέντος τῇ Αὐτοκρατείᾳ τῶν Γάλλων, ὅτι μόνον ἄνδρες ἦσαν οἱ συνδαιτημόνες.

Ἐξηκολούθουν δὲ συντόνως καλλιεργῶν καὶ ἐντείνων τὰς σχέσεις μου μετὰ τῶν Ὀθωμανῶν καὶ ἐπεχείρησα καὶ εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς τουρκικῆς νὰ ἐγκύψω, ἀλλ' ὁ καιρὸς μοὶ ἔλλειπεν, ἵνα σπουδαίως εἰς αὐτὴν προοδεύσω, καὶ ἡ ἔλλειψις τῶν φωνηέντων εἰς τὴν γραφὴν ταχέως μ' ἀπεθάρρυνε. Μεταξὺ ἄλλων δ' Ὀθωμανῶν ἐπεσκέφθην συνεχῶς τὸν Κιανῆ πασᾶν, Γενικὸν Διευθυντὴν τῶν Τελωνείων, ἐκ τοῦ Πόντου καταγόμενον, ὁξύνουν

δὲ καὶ ἄριστα τὴν γαλλικὴν ὁμιλοῦντα, καὶ συνωμίλησα πολλάκις μετ' αὐτοῦ, προσπαθῶν νὰ τὸν πείσω περὶ τοῦ συμφέροντος, ὃ θὰ εἶχεν ἡ Τουρκία, παρέχουσα τελωνειακὰς εὐκολίας εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἐπεδίωξα δὲ τὴν γνωριμίαν καὶ Ἰσμαήλ πασᾶ τοῦ Κρητικοῦ, γέροντος ἀγγχινουστάτου καὶ ὁμιλοῦντος ἄριστα τὴν τε Ἑλληνικὴν καὶ τὴν Γαλλικὴν. Ἐνθερμος νομισματολόγος, κομίσας, μοὶ ἔδειξεν ἐπὶ μιᾷς τῶν ἐπισκέψεών μου τρεῖς ἢ τέσσαρας μεγάλους σάκκους, περιέχοντας φύρδην μίγδην πάσης πόλεως καὶ παντὸς χρόνου νομίσματα, ὧν τινὰ, ὡς τὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, τινῶν Πτολεμαίων καὶ ἄλλα ἐκ τῶν κοινοτέρων, ἤξευρε καὶ νὰ διακρίνη· περὶ δὲ τῶν λοιπῶν οὐδεμίαν εἶχεν ἰδέαν, ἢ ἐξελάμβανεν ἄλλα ἀντ' ἄλλων.

Καὶ μετὰ τῶν Ὀθωμανῶν δὲ μεγιστάνων καὶ μετὰ τῶν συναδέλφων μου τοῦ Διπλωματικοῦ Σώματος καὶ μετὰ τῶν ἐπισημοτέρων ἐκ τῶν ἡμετέρων ὁμογενῶν συνεχῶς συνδιελεγόμην περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Τουρκίας, καὶ τὸ γενικὸν συμπέρασμα ἦν ὅτι ἐσωτερικὴ φαγέδαινα, καὶ κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ, καταβιβρώσκει τὸ Κράτος, εἰ καί, — ἢ μᾶλλον ἴσως διότι — ἐξωτερικῶς τὸν αὐτῷ μὴ ἀρμόζοντα πιθηκίζει βίον. Τῷ Πρεσβευτῇ δὲ τῆς Γαλλίας, μεθ' οὗ ἐξ Ἑλλάδος στενῶς ἐγνωριζόμην, παρέστησα ὅτι αἱ μετὰ τῆς Εὐρώπης σχέσεις τῆς Πύλης ἐδύναντο καὶ κανονικώτερον νὰ διεξάγονται, ἂν τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ἀνετίθετο εἰς ἄνδρα τινὰ καὶ τὴν ἀγωγὴν καὶ τὴν παιδείαν καὶ τὰς ἠθικὰς ἀρχὰς ἀνώτερον τῶν συνήθως εἰς τὴν ὑψηλὴν ταύτην θέσιν διοριζομένων, καὶ ὡς τοιοῦτον ὑπέδειξα τὸν Ἀλέξανδρον Καραθεοδωρῆ. Προσέθηκα δ' ὅτι διὰ τούτου θὰ ὠφελεῖτο ἡ Πύλη, πλὴν ἄλλων, καὶ διότι θ' ἀπεδείκνυεν ὅτι ἦρθη ὑπεράνω τῶν ἐθνικῶν καὶ θρησκευτικῶν προλήψεων, οὐδόλως διακρίνουσα, ὡς πρὸς τὰ πολιτικὰ δικαιώματα, μεταξὺ Ὀθωμανῶν καὶ Χριστιανῶν. Ὁ κ. Βουρὲ ἐνέκρινε τὴν γνώμην μου ταύτην, καί, τὸ πρῶτον μὲν μοὶ ἀντέταξεν ὅτι ὁ Καραθεοδωρῆς ὑπελαμβάνετο ὡς ῥωσίζων· ἀλλ' ὅτε τῷ ἀνέπτυξα ὅτι τοῦτο ἦν ἀνυπόστατος πρόληψις, καὶ ὅτι τὸ μόνον, ὃ ἐδύναντο

μετ' ἀληθείας νὰ τῷ προσαφθῇ, θὰ ἦν ὅτι ἐστὶν Ἑλλήν τὴν καρδίαν, ὅπερ ὑπὸ Εὐρωπαϊκὴν καὶ γενικὴν πολιτικὴν ἄποψιν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς προτέρημα μᾶλλον, εὐχαρίστως εἶδον τὸν κ. Βουρὲ ἀποδεχθέντα τὸ μέτρον, ὃ ἡμῖν θὰ ἦν πλείστων ὠφελειῶν πάροχον, ἀλλὰ, καίτοι ἡ ὑπὲρ αὐτοῦ μὲν συνηγορία τοῦ κ. Βουρὲ παρὰ τῷ Ἀαλῇ δὲν ἐπέτυχε τότε, οὐχ ἦττον ὁμῶς βεβαίως προωδοποίησε τὴν μετὰ τινα ἔτη, κατὰ τὰ 1880, προχείρησιν τοῦ κ. Καραθεοδωρῆ εἰς τὸ ὑπουργικὸν ἀξίωμα, τὸ οὐδέποτε ἄλλοτε εἰς Ἑλληνα δοθέν, καὶ εἰς αὐτὸν ἐπὶ βραχὺν χρόνον μόνον διατηρηθέν.

Ἀλλ' ὅσον καὶ ἂν μ' ἀπησχόλουν αἱ δημόσιαι μέριμναι, ἀδύνατον μοὶ ἦν νὰ λησμονήσω ὅτι ὄκουν ἐν τῷ ἐπιγείῳ παραδείσῳ, τῷ Βοσπόρῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τὰ παράθυρά μου εἶχον εὐρεΐαν ἄποψιν ἐπὶ τοῦ κυανοῦ καὶ σχεδὸν πάντοτε ἡρέμα μειδιῶντος ὑγροῦ καθρέπτου, ὃν ἔβλεπον πολλάκις διασχιζόμενον ὑπὸ χορῶν ἁλομένων δελφίνων, παραλλήλως ἢ ἀντιθέτως χωρούντων, ὑπὸ παμπληθῶν ἀκατίων, κωπηλατούντων πρὸς πᾶσαν διεύθυνσιν, καὶ ὑπ' ἀτμοπλοίων ἢ ἰστιοφόρων μεγάλων διαστάσεων ἐκ τῶν ἀπωτάτων χωρῶν τῆς οἰκουμένης πολλάκις ὁρμωμένων, καὶ διερχομένων τοσοῦτον ἐγγὺς τῆς οἰκίας μου, ὥστε θὰ ἐδυνάμην καὶ νὰ συνδιαλεχθῶ μετὰ τῶν ἐπιβατῶν. Πέραν δ' ἔβλεπον τοὺς συμφύτους λόφους καὶ τάς, ὡς ἐκ τῆς χειρὸς τῶν Χαρίτων, καταστίκτους ἀκτὰς τῆς Ἀσίας, καὶ πρὸς τ' ἀριστερὰ ἐν ἀποστάσει τὸ ὠραῖον Βουγιούκ-δερέ, καὶ τὴν ἔξοδον τοῦ Βοσπόρου πρὸς τὸν ἄχανῃ Εὐξείνῳ. Ἀπέναντι τοιούτων θαυμασίων τῆς φύσεως καλλονῶν ἀναίσθητος θὰ ἦμην, ἂν ἔμενον ἀδιάφορος, καὶ ὅσάκις ἡ ὑπηρεσία μου τὸ ἐπέτρεπεν, ἐπεσκεπτόμην, εἴτε μόνος, εἴτε συνοδείᾳ φίλων, πρὸ πάντων τῆς Κας Ζωῆς Βαλτατζῆ, καὶ τῶν γνωρίμων της, τῶν περιχώρων τὰ μᾶλλον ἀξιοθέατα, ὡς τὸ *Ὑδωρ τῶν καστάνων* (Κεστανὲ σουγιού), τὴν ὑπὸ τῶν Γάλλων καλουμένην *Κοιλάδα τῶν ῥόδων*, (Vallée des roses), τὸ *Γκιοκσοκγιοῦ*, τὰ *Καβάκια* εἰς τὸ στόμιον τοῦ Εὐξείνου.

Κατὰ δὲ τὰς παραμονὰς τῆς ἀφίξεως τῆς Αὐτοκρατείας τῶν Γάλλων ἐπεσκεψθῆν (τῇ 17 Αὐγούστου) τὴν ἑπαυλιν τοῦ Βεϊλέρ-

βέη, χαριέστατα κειμένην ἐπὶ τῆς Ἀσιανῆς παραλίας ἐν μέσῳ ἀπεράντων κήπων, ἐν οἷς πολλαχοῦ, ὑπὸ τὰ δένδρα, ἦσαν δεδεμένοι παρδάλεις καὶ τίγρεις. Ἐπὶ πάσης δὲ τῆς ἐκτάσεως ἦσαν διεσπαρμένα εὐρέα δωμάτια, ἅτινα τότε πολυτελῶς διεσκευάζοντο διὰ τὴν περιμενομένην ἑξοχὸν ξένην, καὶ τοσοῦτῳ πλήρης ἦν ἡ διασκευή, ὥστε δὲν ἐλησμονήθησαν οὐδὲ τὰ ὑπὸ τὴν κλίνην νυκτικὰ πέδιλα, χρυσόστικτα καὶ ἀδαμαντοκόλλητα. Ὡς δ' ἔμαθον μετὰ ταῦτα, πᾶσαν ταύτην τὴν πολυτελῆ σκευασίαν, προσενεχθεῖσαν εἰς δῶρον, ἔλαβε μεθ' ἑαυτῆς, ἀναχωροῦσα, ἡ Αὐτοκράτειρα.

Φιλολογικὰ

Κατὰ πᾶν δὲ τὸ διάστημα τῆς διαμονῆς μου ἐν Κωνσταντινουπόλει δὲν ἔπαυσα καὶ περὶ τὴν φιλολογίαν ἀσχολούμενος, καὶ ὅτε μὲν ἀρχαιότερα ἔργα μου ἀναθεωρῶν, ἢ συμπληρῶν, ὅτε δὲ νεώτερα σχεδιάζων ἢ καὶ συντάττων, καὶ τοῦτο οὐχὶ σπανίως ἐπὶ τῶν κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν περιπάτων μου, ὅταν ἦμην μόνος. Καὶ πρὸ παντὸς μὲν, περατώσας τὴν ἀναθεώρησιν τῆς μεταφράσεως τῆς Αἰνειάδος ὑπὸ τοῦ πατρός μου, παρέδωκα αὐτὴν κατὰ τὸν Ἰούνιον εἰς τύπωσιν εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀποκατεστημένον καὶ νεονυμφευμένον τυπογράφον Ἀντώνιον Κορομηλᾶν, ἀδελφὸν τοῦ ἐν Ἀθήναις εἰς ἐπισημότητα περιελθόντος καὶ εἰς τὰ ἔργα μου, ἀφ' ὧν ἐγὼ οὐδέποτε οὐδὲν ὠφελήθη, κατὰ μέρος τὴν αὔξησιν τῆς περιουσίας του ὀφείλοντος Ἀνδρέα Κορομηλᾶ. Καὶ τὸ ἀξιόλογον δὲ τοῦτο προῖόν τῆς πολυμαθείας καὶ τῆς Μούσης τοῦ πατρός μου, ὃ εἰς πᾶν ἄλλο μέρος θὰ περιέβαλλε στέφανος φήμης καὶ θὰ ἔφερεν ἄφθονα κέρδη, ὅλην περιουσίαν, εἰς τὸν μεταφραστήν, παρ' ἡμῖν, οὐδ' ἀνεγνώσθη, οὐδὲ σχεδὸν γινώσκεται.

Ἐπέτρεψα δὲ καὶ εἰς τοὺς κυρίους Ν. Κατσουλίδην καὶ Ν. Δεστουνιάνην τὴν εἰς βιβλίον δίτομον ἀνατύπωσιν τῆς μεταφράσεως τῶν Ἰπποτῶν τοῦ Στερεώματος, ἣν εἶχον ἄλλοτε δημοσιεύσῃ ἐν ἐπιφυλλίδι, χωρὶς, οὐ μόνον ὄφελός τι, ἀλλ' οὐδὲ καὶ ἀντίτυπά τινα πρὸς διανομὴν εἰς φίλους νὰ μοὶ δοθῶσιν ἐκ τῆς νέας ταύτης ἐπιχειρήσεως. Συγχρόνως δ' ἀνεθεώρησα διὰ τύπωσιν, ἔτοι-